

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2023/24:SfU4

Utgiftsområde 8 Migration

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2024 inom utgiftsområde 8, som uppgår till ca 14 miljarder kronor. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som förts fram i motioner. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om bemyndigande om ekonomiska åtaganden. Även regeringens förslag om mål för migrationspolitiken godkänns.

I betänkandet finns tre särskilda yttranden (V, C, MP). Ledamöterna från Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet avstår från ställningstagande när det gäller budgetbeslutet och redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2023/24:1 inom utgiftsområde 8 Migration.

Fem yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Budgetprocessen i riksdagen	4
Utskottets överväganden.....	6
Mål för utgiftsområde 8.....	6
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 8	8
Statens budget inom utgiftsområde 8	10
Särskilda yttranden	17
1. Statens budget inom utgiftsområde 8, punkt 2 (V)	17
2. Statens budget inom utgiftsområde 8, punkt 2 (C)	18
3. Statens budget inom utgiftsområde 8, punkt 2 (MP)	19
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	20
Propositionen	20
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	20
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	21
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens förslag till beställningsbemyndigande.....	22

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Mål för utgiftsområde 8

Riksdagen godkänner det mål för utgiftsområde 8 som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:1 utgiftsområde 8 punkt 1.

2. Statens budget inom utgiftsområde 8

a) Anslagen för 2024

Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 8 enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:1 utgiftsområde 8 punkt 2 och avslår motionerna

2023/24:986 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkandena 3 och 23,

2023/24:2349 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),

2023/24:2678 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) och

2023/24:2727 av Jonny Cato m.fl. (C).

b) Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:1 utgiftsområde 8 punkt 3.

Stockholm den 30 november 2023

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Jessica Rosencrantz

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jessica Rosencrantz (M), Ludvig Aspling (SD), Anders Ygeman (S), Sanne Lennström (S), Clara Aranda (SD), Ulrika Heindorff (M), Daniel Persson (SD), Magnus Resare (M), Ingemar Kihlström (KD), Nima Gholam Ali Pour (SD), Annika Hirvonen (MP)*, Mauricio Rojas (L), Jessica Rodén (S), Zara Leghissa (S), Tony Haddou (V)*, Anders W Jonsson (C)* och Lena Bäckelin (S).

* Avstår från ställningstagande under punkt 2, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens budgetproposition 2023/24:1 i de delar som gäller utgiftsområde 8 Migration och fem motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2023/24. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Motionsförslagen finns också i bilaga 1.

I bilaga 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2024 och beställningsbemyndigande samt de avvikelser från regeringens anslagsförslag som Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet föreslår i sina respektive budgetmotioner.

Under beredningen av ärendet har Migrationsverkets generaldirektör Maria Mindhammar informerat utskottet om myndighetens arbete.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Riksdagen har bifallit regeringens förslag och bestämt utgiftsramen för 2024 för utgiftsområde 8 Migration till 13 808 274 000 kronor (prop. 2023/24:1, bet. 2023/24:FiU1, rskr. 2023/24:47). I detta betänkande föreslår socialförsäkringsutskottet för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag och bemyndigande om ekonomiska åtaganden för utgiftsområdet ska göras genom ett enda beslut (11 kap. 18 § fjärde stycket riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Regeringen ska enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335). Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 8 i budgetpropositionen. Genomgången är ett

underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att målet för utgiftsområdet och regeringens resultatredovisning behandlas först. Därefter behandlar utskottet de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller statens budget inom utgiftsområde 8. Utskottet tar i detta avsnitt också upp de tillkännagivanden som redovisas i budgetpropositionen inom utgiftsområde 8.

Utskottets överväganden

Mål för utgiftsområde 8

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner det mål för utgiftsområde 8 Migration som regeringen föreslår.

Propositionen

Regeringen föreslår ett nytt mål för utgiftsområde 8 Migration:

Målet för utgiftsområdet är en ansvarsfull och restriktiv migrationspolitik som

- ger skydd tillfälligt till människor som har skyddsbehov i enlighet med miniminivån som följer av EU-rätten och de bindande internationella regler som Sverige åtagit sig att följa, bl.a. asylrätten, samt upprätthåller en kontrollerad invandring
- minskar den irreguljära migrationen till Sverige och EU
- bidrar till att personer som saknar skyddsskäl eller av andra skäl inte har laglig rätt att vistas i Sverige lämnar landet
- säkerställer en ändamålsenlig arbetskraftsinvandring som bidrar till Sveriges konkurrenskraft
- förhindrar, upptäcker och åtgärdar fusk och missbruk
- stimulerar frivillig återvandring.

Det nuvarande målet har fastställts av riksdagen (prop. 2009/10:1 utg.omr. 8, bet. 2009/10:SfU2, rskr. 2009/10:132) och började gälla 2009. Målet delas upp i fyra delmål för att säkerställa en långsiktigt hållbar migrationspolitik som

- värnar asylrätten
- inom ramen för den reglerade invandringen underlättar rörlighet över gränser och främjar en behovsstyrd arbetskraftsinvandring
- tillvaratar och beaktar migrationens utvecklingseffekter
- fördjupar det europeiska och internationella samarbetet.

Enligt regeringen behöver det nuvarande målet ändras för att bättre svara mot de behov som finns av en ny inriktning på migrationsområdet.

Sverige ska ha en reglerad invandring. Endast de som uppfyller kraven för skydd i Sverige och alltså har ett skyddsbehov ska ges skydd, som ska vara tillfälligt.

En stor andel av de människor som söker sig till Sverige och Europa gör det enligt regeringen irreguljärt, och många ansöker om skydd trots att de inte uppfyller de rättsliga kraven för internationellt skydd. Regeringen anger att det stora antalet ogrundade asylansökningar leder till en betydande belastning på

asylsystemet och försämrar förutsättningarna att hjälpa de som bedöms som skyddsbehövande. Tillsammans med svårigheter att verkställa beslut om avvísning och utvisning leder det också till att fler väljer att gå under jorden och blir en del av ett växande skuggsamhälle, där många människor far illa. Regeringen anser att den irreguljära migrationen till Sverige och EU därför behöver minska kraftigt och att fler personer som saknar laglig rätt att vistas i Sverige ska lämna landet. Detta arbete ska ske med beaktande av den miniminivå som följer av EU-rätten och Sveriges internationella åtaganden, bl.a. asylrätten. Rättssäkerheten ska upprätthållas. Arbetet behöver ske såväl nationellt som internationellt, bl.a. inom ramen för EU-samarbetet.

Vidare anser regeringen att Sverige ska ha en ändamålsenlig arbetskraftsinvandring som bidrar till Sveriges konkurrenskraft. Sverige ska vara attraktivt för kvalificerad och högkvalificerad arbetskraft, forskare och doktorander.

Regeringen betonar att det är av största betydelse att migrationssystemets legitimitet upprätthålls. Därför måste fusk och missbruk, bl.a. kopplat till arbetskraftsinvandring, förhindras och försvåras. Systemet behöver vara utformat så att fusk och missbruk kan upptäckas och åtgärdas.

För personer med uppehållstillstånd i Sverige som inte har integrerats i det svenska samhället kan återvandring enligt regeringen vara en möjlighet att skapa sig en bättre tillvaro. Den nuvarande ordningen för återvandring behöver ses över för att vara ändamålsenlig. I dag utgörs den av begränsade insatser som endast når ett fåtal personer. Den frivilliga återvandringen ska därför stimuleras, bl.a. genom att personer som är bosatta i Sverige och som vill flytta till sina hemländer ges information om vilka möjligheter till återvandring som finns och om hjälp och stöd som de kan få.

Regeringen bedömer att flertalet av de resultatindikatorer som används för uppföljning av det nuvarande målet även kommer att vara relevanta för uppföljning av det föreslagna målet. Vid behov avser regeringen att återkomma med nya indikatorer i budgetpropositionen för 2025.

Det nya målet föreslås gälla fr.o.m. 2024.

Utskottets ställningstagande

Det nuvarande målet för utgiftsområde 8 har gällt sedan 2009. Med hänvisning till att situationen i omvärlden och Sverige har förändrats sedan dess har regeringen gjort en genomlysning av det nuvarande målet och konstaterar att det behöver ändras för att bättre svara mot de behov som finns av en ny inriktning på migrationsområdet. Syftet med att ändra målet är att bedriva ett effektivt arbete för en ansvarsfull migrationspolitik. Utskottet delar regeringens bedömning när det gäller ett nytt mål för utgiftsområde 8. Utskottet tillstyrker därmed proposition 2023/24:1 utgiftsområde 8 punkt 1.

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 8

Propositionen

Det finns ett antal centrala resultatindikatorer för bedömning av nuvarande delmål 1 om att värna asylrätten och delmål 2 om att inom ramen för den reglerade invandringen underlätta rörlighet över gränser och främja en behovsstyrd arbetskraftsinvandring.

Regeringen anger att det inte finns några indikatorer som mäter hur migrationspolitiken har tillvaratagit och beaktat migrationens utvecklingseffekter (delmål 3) eller fördjupat det europeiska och internationella samarbetet (delmål 4).

Regeringen påpekar att Migrationsverket, migrationsdomstolarna och andra ansvariga myndigheter måste bedriva en effektiv verksamhet där alla asylsökande får en skyndsam och rättssäker prövning. Samtidigt konstaterar regeringen att asylprövningen påverkas av en rad faktorer som ligger utanför myndigheternas och domstolarnas kontroll, framför allt antalet asylsökande.

Med anledning av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina beslutade Europeiska rådet i mars 2022 att aktivera massflyktsdirektivet, vilket innebär att personer på flykt från Ukraina ges tillfälligt skydd. Under 2022 inkom drygt 52 000 ansökningar om skydd från ukrainare, varav 50 000 enligt massflyktsdirektivet och 2 000 registrerade en asylansökan. Drygt 50 000 ärenden avgjordes. Den genomsnittliga handläggningstiden för en ansökan om tillfälligt skydd var ungefär tre veckor. Antalet övriga asylsökande uppgick till ca 14 800, och Migrationsverket avgjorde 2 449 fler asylärenden under 2022 än under 2021 (förstagångs- och förlängningsärenden), trots en undanträngningseffekt av de ukrainska ärendena. Dock prioriterades nyare, mindre utredningskrävande ärenden.

Handläggningstiden för förstagångsärenden om asyl hos Migrationsverket minskade under 2022, medan den ökade marginellt för förlängningsärendena. Hos migrationsdomstolarna ökade handläggningstiden för avlägsnandemål jämfört med 2021. Förklaringar till detta är avarbetning av äldre mål med längre handläggningstid och minskad inströmning av mål där handläggningstiden är kort.

Vistelsetiden i mottagningssystemet avser tiden från asylansökan till dess att den sökande skrivs ut ur systemet. Vistelsetiden var oförändrad 2022 jämfört med 2021 (skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet exkluderade). För de personer som beviljades uppehållstillstånd av Migrationsverket minskade vistelsetiden med 100 dagar, men för de personer som beviljades uppehållstillstånd i migrationsdomstolen ökade vistelsetiden med ca 200 dagar.

För att bedöma den rättsliga kvaliteten i asylprövningen används indikatorn andelen mål i migrationsdomstolarna med ändrad utgång. Andelen var 2022 ungefär densamma som 2021, ca 10 procent. Regeringen betonar dock att mål med ändrad utgång eller som återförvisas till Migrationsverket för ny handläggning inte alltid beror på felaktig rättstillämpning eller brister i

handläggningen. Andra anledningar kan vara att förhållandena i ursprungslandet har förändrats, ny lagstiftning eller att ny bevisning har tillkommit. Därtill ger indikatorn ingen vägledning i fråga om kvaliteten i asylprövningen i ärenden där uppehållstillstånd beviljas.

När det gäller delmål 2 anger regeringen att handläggningstiden för anknytningsärenden ökade 2022 jämfört med 2021 och att produktiviteten försämrades. Detsamma gäller arbetsmarknadsärenden. Regeringen pekar på att författningsändringar som genomfördes 2021 innebär en mer resurskrävande handläggning och ytterligare utredningsåtgärder. Antalet inkomna arbetsmarknadsärenden nådde dessutom historiskt höga nivåer under 2022.

Utifrån resultaten gör regeringen bedömningen att det övergripande målet för migrationspolitiken endast delvis har uppnåtts. Bedömningen baseras i huvudsak på att handläggningstiderna hos Migrationsverket fortfarande inte uppfyller de författningsstyrda tiderna inom flera ärendeslag. Även migrationsdomstolarnas handläggningstider ökar. De längre handläggningstiderna för uppehålls- och arbetstillstånd har också haft en negativ inverkan på Sveriges attraktionskraft för exempelvis högkvalificerad arbetskraft, forskare och doktorander. Skyndsamt handläggning av sådana tillstånd är viktig för rekryteringen av spetskompetens och svenska företags kompetensförsörjning.

Utskottets bedömning

Utskottet konstaterar att det sedan flera år pågår en dialog mellan riksdagen och regeringen om utvecklingen av den ekonomiska styrningen. Utskottet anser att det är viktigt att utvecklingsarbetet kring den ekonomiska styrningen fortsätter. Resultatredovisningen är ett viktigt underlag för utskottets beredning av budgetpropositionen. Regeringens redovisning och bedömning av de resultat som har uppnåtts ska ha en klar och tydlig struktur, eftersom detta bidrar till en ökad förståelse för hur statliga anslagsmedel används och vilka resultat de får i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om.

Regeringens redovisning av resultaten är omfattande. Den är tydligt uppdelad på delmålen, och bedömningar görs i förhållande till resultatindikatorerna, när sådana används. Det är positivt att diagrammen och tabellen omfattar långa tidsserier och är uppdelade på kön.

En långsiktigt hållbar migrationspolitik som värnar asylrätten innebär att asylsökande som har skyddsskäl beviljas uppehållstillstånd och bosätts i en kommun samt att de som saknar skyddsskäl och får avslag på sin asylansökan lämnar landet. Detta förutsätter att Migrationsverket, migrationsdomstolarna och andra ansvariga myndigheter bedriver en effektiv verksamhet där alla asylsökande får en skyndsamt och rättssäker prövning.

När det gäller den rättssäkra prövningen konstaterar utskottet ånyo att den nuvarande indikatorn för att bedöma den rättsliga kvaliteten i asylprövningen – andelen mål i migrationsdomstolarna med ändrad utgång – inte ger ett tillförlitligt resultat. I likhet med regeringen konstaterar utskottet att mål med ändrad utgång eller som återförvisas till Migrationsverket för ny handläggning

inte alltid beror på felaktig rättstillämpning eller brister i handläggningen. Som regeringen nämner ger indikatorn inte heller någon vägledning när det gäller asylprövningens kvalitet i ärenden där uppehållstillstånd beviljas.

När det gäller effektiviteten kan det konstateras att Migrationsverkets handläggningstider för förstagångsärenden inom asyl fortsatte att minska under 2022, för förlängningsärenden fortsatte handläggningstiden dock att öka något. På migrationsdomstolarna ökade handläggningstiden för avvísings- och utvisningsmål när det gäller asyl. Den totala vistelsetiden i Migrationsverkets mottagningssystem (exklusive skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet) från ansökan till utskrivning var oförändrad jämfört med 2021 och uppgick till 840 dagar. Inom ärendeslagen med författningsstyrd handläggningstid (bl.a. arbetsmarknads- och studerandeärenden) avgjordes mellan 60 och 70 procent av förstagångsärendena inom den författningsstyrda tiden. Mot denna bakgrund och vad som i övrigt har kommit fram i resultatredovisningen delar utskottet regeringens bedömning att det övergripande målet för migrationspolitiken endast delvis har uppnåtts. Utskottet vill samtidigt understryka att verksamhetens effektivitet när det gäller asylärenden påverkas av yttre faktorer som ligger utom myndigheternas kontroll. Det gäller framför allt antalet asylsökande men även vilken nationalitet dessa har och hur stor andel av ärendena som är utredningskrävande. Under 2022 påverkades antalet skyddssökande i hög grad av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina.

Statens budget inom utgiftsområde 8

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 8 Migration enligt regeringens förslag och lämnar det bemyndigande som regeringen har begärt. Motionärernas alternativa förslag till statens budget för 2024 inom utgiftsområde 8 avslås.

Jämför särskilt yttrande 1 (V), 2 (C) och 3 (MP).

Propositionen

Anslaget 1:1 Migrationsverket

Regeringen föreslår att anslaget 1:1 Migrationsverket bestäms till 4 734 916 000 kronor för 2024. Anslaget får användas för Migrationsverkets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för förvarslokaler.

Det paradigmskifte som regeringen genomför inom migrationspolitiken samt risken för ett långvarigt krig i Ukraina innebär att Migrationsverket behöver ha stabila planeringsförutsättningar och därmed möjlighet att behålla en högre personalstyrka under en längre period. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 235 miljoner kronor.

Verksamheten för återvändande behöver förstärkas, bl.a. i form av personella resurser. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 25 miljoner kronor för att Migrationsverket ska utveckla arbetet med det frivilliga återvändandet och för att kunna bemanna de återvändandecenter som myndigheten ska inrätta.

Regeringen avser att lämna en proposition om en ny ordning för mottagande av asylsökande. Förslagen kommer att innebära ökade kostnader för bl.a. personal vid Migrationsverket varför anslaget föreslås öka med 6 miljoner kronor. Regeringen avser även att lämna en proposition om ändringar i medborgarskapslagen. Förslagen kommer att innebära ökade kostnader för handläggningen av medborgarskapsärenden hos Migrationsverket varför anslaget föreslås öka med 2 miljoner kronor.

Anslaget 1:2 Ersättningar och bostadskostnader

Regeringen föreslår att anslaget 1:2 Ersättningar och bostadskostnader bestäms till 6 892 000 000 kronor för 2024. Anslaget får användas för utgifter för boende och stöd till asylsökande och övriga kategorier som omfattas av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. och för statsbidrag till kommuner och regioner. Anslaget får även användas för resor som möjliggör för asylsökande och övriga kategorier som omfattas av lagen om mottagande av asylsökande m.fl. att delta i tidiga insatser.

Regeringen avser att utveckla Migrationsverkets uppdrag om införande av återvändandecenter och föreslår därför att anslaget ökar med 295 miljoner kronor.

Regeringens kommande proposition om en ny ordning för mottagande av asylsökande omfattar förslag som kommer att innebära ökade kostnader, varför anslaget föreslås öka med 15 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att schablonersättningen till kommunerna för ensamkommande barn sänks från 1 350 kronor per dygn till 1 000 kronor per dygn och att anslaget därför minskar med 98 miljoner kronor.

Anslaget föreslås även minska eftersom antalet skyddsbehövande från Ukraina blev lägre än beräknat i budgetpropositionen för 2023 och utgifterna på anslaget därför beräknas bli lägre.

Anslaget 1:3 Migrationspolitiska åtgärder

Regeringen föreslår att anslaget 1:3 Migrationspolitiska åtgärder bestäms till 151 013 000 kronor för 2024. Anslaget får användas för utgifter för migrationspolitiska projekt och analyser, statsbidrag till internationella organisationer inom migrationsområdet, statsbidrag till Svenska Röda Korset för efterforskning och familjeåterförening under fredstid, förberedelser för återvandring eller tillfälligt återvändande för att delta i återuppbyggnad och utveckling av ursprungslandet, återvandningsprojekt och bidrag i samband återvandring samt för anhörigresor.

Regeringen anger att återvändandet ska stärkas genom bättre internationella samarbeten om återtagande av personer som ska utvisas till tredje land. Anslaget ökas därför med 25 miljoner kronor. För att övrig verksamhet på anslaget fortsatt ska ha finansiering höjs detta med 12 miljoner kronor. Migrationsverket ska fortsätta ambitionsökningen i form av informationsinsatser när det gäller återvandring så att fler personer återvänder.

Anslaget 1:4 Domstolsprövning i utlänningsmål

Regeringen föreslår att anslaget 1:4 Domstolsprövning i utlänningsmål bestäms till 839 291 000 kronor för 2024. Anslaget får användas för migrationsdomstolarnas och Migrationsöverdomstolens förvaltningsutgifter för prövning av utlännings- och medborgarskapsmål, utgifter för Högsta förvaltningsdomstolens handläggning av resningsansökningar av utlännings- och medborgarskapsmål samt Domstolsverkets förvaltningsutgifter för de aktuella domstolarnas verksamhet med utlännings- och medborgarskapsmål.

Anslaget 1:5 Rättsliga biträden m.m. vid domstolsprövning i utlänningsmål

Regeringen föreslår att anslaget 1:5 Rättsliga biträden m.m. vid domstolsprövning i utlänningsmål bestäms till 200 800 000 kronor för 2024. Anslaget får användas för migrationsdomstolarnas och Migrationsöverdomstolens direkta utgifter för nämndemän, sakkunniga och vittnen i utlännings- och medborgarskapsmål, utgifter för ersättning till offentligt biträde och tredje man enligt 4 § lagen (1996:1620) om offentligt biträde i mål enligt utlänningslagen (2005:716) samt utgifter för ersättning till tolkar enligt 52 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) och ersättning till part och parts ställföreträdare enligt 15 § förvaltningsprocesslagen i mål enligt utlänningslagen och lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap. I kostnaderna för tolkar får även kostnader för en tolkförmedlings administrativa avgifter ingå.

Anslaget 1:6 Offentligt biträde i utlänningsärenden

Regeringen föreslår att anslaget 1:6 Offentligt biträde i utlänningsärenden bestäms till 264 602 000 kronor för 2024. Anslaget får användas för utgifter för offentligt biträde och tolk i ärenden enligt utlänningslagen och enligt lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll.

Anslaget 1:7 Utresor för avvisade och utvisade

Regeringen föreslår att anslaget 1:7 Utresor för avvisade och utvisade bestäms till 325 202 000 kronor för 2024. Anslaget får användas för utgifter för resor ut ur landet och andra åtgärder för utlänningsmål som avvisats eller utvisats med stöd av utlänningslagen eller lagen om särskild utlänningskontroll. Anslaget får vidare användas för kostnader för resor ut ur Sverige för de asylsökande

som återkallat sin ansökan samt för kostnader för Migrationsverkets personal vid övervakning av tvångsvisa resor.

Anslaget 1:8 Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar

Regeringen föreslår att anslaget 1:8 Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar bestäms till 400 450 000 kronor för 2024. Anslaget får användas för utgifter för projekt som beviljas medel inom ramen för den Europeiska flyktingfonden III, Europeiska återvändandefonden och Asyl-, migrations- och integrationsfonden, motsvarande EU:s finansiering av dessa program. Vidare får anslaget användas för statlig medfinansiering för projekt inom dessa fonders områden och administration av fonderna.

Bemyndigande

I propositionen föreslås att regeringen bemyndigas att under 2024 för anslaget 1:8 Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 650 000 000 kronor 2025–2027. Migrationsverket är ansvarig myndighet i Sverige för Asyl-, migrations- och integrationsfonden. För att kunna använda fondmedlen på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt behöver medel kunna beviljas till fleråriga projekt som sträcker sig över budgetåret.

Redovisade tillkännagivanden

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om flytt mellan kommuner (bet. 2021/22:SfU31 punkt 2, rskr. 2021/22:435). Av tillkännagivandet följer att det vid övergången till den nya regleringen, som innebär att Migrationsverket kan anvisa en kommun att ordna boende för personer med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet, är av yttersta vikt att de skyddsbehövande så långt det är möjligt inte rycks upp från sin invanda miljö (bet. s. 18). Av förordningen (2022:1008) om anvisning av en kommun som ska ordna boende för vissa utlänningar, som regeringen beslutade om i juni 2022, framgår bl.a. att Migrationsverket inom ramen för fördelningstalen får besluta om att i det enskilda fallet anvisa en kommun som ska ordna boendet. Det framgår vidare av förordningen att om det med hänsyn till behovet av att kunna beakta barnets bästa finns synnerliga skäl, får Migrationsverket revidera fördelningstalen till enskilda kommuner under den aktuella perioden. Av uppgifter från Migrationsverket framgår att utlänningar med tillfälligt skydd anvisades, under den första perioden efter förordningens ikraftträdande, till den tidigare vistelsekommunen i över hälften av fallen, och till en annan kommun i samma län i ca en fjärdedel av fallen (Ju2022/03734). Regeringen anser med detta att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Vidare har riksdagen tillkännagett för regeringen att de föreslagna ändringarna för pass även ska gälla främlingspass och resedokument samt att regelverket ska ses över för att motverka missbruk av uppehållstillståndskort

(bet. 2015/16:JuU25 punkt 3, rskr. 2015/16:158). I propositionen Vissa identitetsfrågor inom utlänningsrätten (prop. 2020/21:159) föreslog regeringen bl.a. att det ska framgå av utlänningslagen att resedokument inte ska utfärdas i vissa fall, att resedokument och främlingspass ska kunna återkallas samt att det ska införas en begränsning av hur många främlingspass en utlänningsansökan kan beviljas. Riksdagen har antagit förslaget (bet. 2020/21:SfU24, rskr. 2020/21:299). Regeringen har även beslutat om förordningsändringar som bl.a. innebär att giltighetstiden för resedokument och främlingspass förkortas. Genom de redovisade åtgärderna anser regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Motionerna

Vänsterpartiet

I partimotion 2023/24:2349 föreslår Nooshi Dadgostar m.fl. (V) att riksdagen anvisar 242 000 000 kronor mer än vad som föreslås för utgiftsområde 8 i budgetpropositionen för 2024. Till anslaget 1:1 Migrationsverket anvisas 30 miljoner kronor mer till följd av motionärernas förslag om amnesti för ensamkommande. Anslaget minskas samtidigt med 25 respektive 6 miljoner kronor eftersom motionärerna avvisar regeringens förslag om en förstärkning av återvändandet och om en ny ordning för mottagande av asylsökande. Till anslaget 1:2 Ersättningar och bostadskostnader anvisas 850 miljoner kronor mer för att höja dagersättningen till asylsökande. Den föreslagna amnestin för ensamkommande minskar anslaget med 340 miljoner kronor. Motionärerna motsätter sig regeringens förslag om att införa återvändandecenter, vilket minskar anslaget med 295 miljoner kronor, om att sänka schablonersättningen till kommunerna för ensamkommande barn, vilket ökar anslaget med 98 miljoner kronor, och förslaget om en ny ordning för mottagande av asylsökande, vilket minskar anslaget med 15 miljoner kronor. Motionärerna motsätter sig även regeringens förslag om att stärka återvändandet genom bättre internationella samarbeten om återtagande av personer som ska utvisas till tredje land. Detta minskar anslaget 1:3 Migrationspolitiska åtgärder med 25 miljoner kronor. Slutligen innebär förslaget om en amnesti för ensamkommande en minskning av anslaget 1:6 Offentliga biträden i utlänningsärenden med 30 miljoner kronor.

I kommittémotion 2023/24:986 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att de ensamkommande barn och unga som varit i Sverige i över ett år ska beviljas permanent uppehållstillstånd. I yrkande 23 föreslås ett tillkännagivande om att höja dagersättningen för såväl asylsökande som ukrainska medborgare som har fått uppehållstillstånd med stöd av massflyktsdirektivet till nivån på riksnormen i försörjningsstödet och sedan räkna upp ersättningen enligt riksnormen.

Centerpartiet

I kommittémotion 2023/24:2727 föreslår Jonny Cato m.fl. (C) att riksdagen anvisar 374 800 000 kronor mer än vad som föreslås för utgiftsområde 8 i budgetpropositionen för 2024. Motionärerna föreslår att medel avsätts för att höja dagersättningen för ukrainska flyktingar, vilket ökar anslaget 1:2 Ersättningar och bostadskostnader med 640 miljoner kronor. Samma anslag ökar dessutom med ytterligare 50 miljoner kronor för en utveckling av utreseboenden. Eftersom motionärerna motsätter sig regeringens förslag om att utveckla Migrationsverkets uppdrag om införande av återvändandecenter minskar samtidigt anslaget med 295 miljoner kronor. Med anledning av att motionärerna föreslår en sänkning av pris- och löneomräkningen föreslås att anslaget 1:1 Migrationsverket minskar med 21 900 000 kronor och anslaget 1:4 Domstolsprövning i utlänningsmål med 3 300 000 kronor.

Miljöpartiet

I kommittémotion 2023/24:2678 föreslår Annika Hirvonen m.fl. (MP) att riksdagen anvisar 443 292 000 kronor mer än vad som föreslås för utgiftsområde 8 i budgetpropositionen för 2024. Anslaget 1:1 Migrationsverket minskar med 25, 6 respektive 2 miljoner kronor eftersom motionärerna motsätter sig regeringens förslag om att förstärka återvändandet, om en ny ordning för mottagandet av asylsökande samt om ändringar i medborgarskapslagen, som leder till ökade kostnader för handläggningen. Motionärerna föreslår att dagersättningen till asylsökande och personer från Ukraina som har fått tillfälligt skydd i Sverige höjs, vilket innebär en ökning av anslaget 1:2 Ersättningar och bostadskostnader med 610 miljoner kronor. Anslaget 1:2 påverkas också av att motionärerna motsätter sig regeringens förslag om att införa återvändandecenter, vilket minskar anslaget med 295 miljoner kronor, om att sänka schablonersättningen till kommunerna för ensamkommande barn, vilket ökar anslaget med 98 miljoner kronor, och förslaget om en ny ordning för mottagande av asylsökande, vilket minskar anslaget med 15 miljoner kronor. Motionärerna föreslår vidare en ökning av anslaget 1:4 Domstolsprövning i utlänningsmål om 58 miljoner kronor för att korta migrationsdomstolarnas handläggningstider för migrationsmål.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har bestämt ramen för utgiftsområde 8 Migration till ca 14 miljarder kronor. Utskottet ska nu bestämma nivån på de olika anslagen inom utgiftsområdet.

Utskottet kan konstatera att migrationsflödet till Sverige i snart två års tid har präglats av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Det framgår av statistik från Migrationsverkets webbplats att myndigheten under 2023 t.o.m. oktober månad tog emot ca 10 600 förstagångsansökningar om skydd från

personer från Ukraina. Antalet asylansökningar från medborgare i andra länder än Ukraina uppgick under samma period till ca 10 200. Risken för ett långvarigt krig i Ukraina innebär ett ökat behov av medel för mottagande av asylsökande och personalkostnader hos Migrationsverket. Dessutom kan utskottet konstatera att handläggningstiderna inom tillståndsprövningen är för långa på ett flertal områden. Utskottet delar regeringens bedömning att medel måste tillföras för att myndigheten ska kunna hantera den fortsatt höga belastningen inom verksamheterna för prövning och mottagande. Detta omfattar således också prövningen av tillståndsärenden, t.ex. ansökningar om arbetstillstånd.

När det gäller mottagande av asylsökande anser utskottet även att medel behöver tillföras för att fler asylsökande ska bo i statliga boenden.

Utskottet anser att det är av stor vikt att de som har fått ett avvisnings- eller utvisningsbeslut lämnar Sverige. För att intensifiera återvändandearbetet tillförs medel, bl.a. för ett utökat uppdrag till Migrationsverket när det gäller återvändandecenter, för personella resurser till myndigheten och för förbättrade internationella samarbeten om återtagande av personer som ska utvisas till tredjeländ.

Med det anförda tillstyrker utskottet budgetpropositionens förslag till anslagsfördelning för 2024 och avstyrker motioner med en annan anslagsfördelning. Utskottet tillstyrker därmed proposition 2023/24:1 utgiftsområde 8 punkt 2 och avstyrker motionerna 2023/24:986 (V) yrkandena 3 och 23, 2023/24:2349 (V), 2023/24:2678 (MP) och 2023/24:2727 (C).

Utskottet har inget att invända mot regeringens förslag om bemyndigande om ekonomiskt åtagande. Utskottet tillstyrker därför proposition 2023/24:1 utgiftsområde 8 punkt 3.

Utskottet har inte heller något att invända när det gäller de två tillkännagivandena som redovisas som slutbehandlade och som tas upp i budgetpropositionen inom utgiftsområde 8.

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 8, punkt 2 (V)

Tony Haddou (V) anför:

Hushållen pressas av fallande realinkomster, höga matpriser och kraftigt stigande bolåneräntor samtidigt som bank- och matjättar gör rekordvinster på konsumenternas bekostnad. Det är regeringens och Sverigedemokraternas ansvar att se till att vi tillsammans tar oss igenom krisen och att krisens bördor fördelas rättvist.

Vi står inför en välfärdskollaps. Varslen väller in över sjukhusen, äldreomsorgen är kroniskt underbemannad och lärarna får inte de resurser som behövs för att göra ett bra jobb i klassrummen. När gängvåldet terroriserar vårt samhälle med bombdåd och skjutningar behövs en regering som kavlar upp ärmarna och gör de satsningar som krävs för att sätta stopp för gängen. Socialtjänsten behöver få resurser för att se till att ungdomar på glid hamnar rätt. Budgetsatsningar måste även göras på skolan. Detta är brottsbekämpning i praktiken.

Vänsterpartiet presenterar i sin budgetmotion en helt annan inriktning än regeringen och Sverigedemokraterna – en ny kurs för ett tryggare Sverige. Den ekonomiska politiken ska inriktas mot full sysselsättning och ekonomisk jämlikhet. Bördorna av de snabba prishöjningarna måste fördelas rättvist, med särskild hänsyn till de hushåll som har små marginaler. Bankernas och matjättarnas övertvinster behöver strypas. De ska inte kunna göra vinster på hushållens bekostnad. Välfärdssektorn har under lång tid varit underfinansierad och håller nu på att vittra sönder. För att välfärden ska kunna fortsätta vara ett av samhällets grundfundament behöver den tillföras resurser så att den som behöver vård får det i tid, den som är på väg in i gängkriminalitet kan stoppas och den som är äldre kan få det stöd han eller hon behöver i vardagen. De som arbetar i förskolan och skolan eller inom sjukvården eller äldreomsorgen behöver en god arbetsmiljö och goda arbetsvillkor. Det skapas genom satsningar, inte nedskärningar.

I vårt samlade budgetförslag prioriterar vi att anvisa betydande resurser till välfärdssatsningar via generella statsbidrag. Vi prioriterar ett klimatomställningsarbete som kan ta oss till målet om nettonollutsläpp, inte i motsatt riktning. Våra välfärdssatsningar tillsammans med våra satsningar på klimatområdet påverkar i praktiken alla utgiftsområden.

Riksdagen har genom sitt beslut den 29 november 2023 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 8 inte får överstiga 13 808 274 000 kronor 2024 (bet. 2023/24:FiU1). Eftersom Vänsterpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Vänsterpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför

väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Vänsterpartiets politik inom utgiftsområde 8.

Vänsterpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2023/24:2385. Motionen behandlas i betänkande 2023/24:FiU1, och vårt sam-lade förslag framgår av reservation 6 i det betänkandet.

Förslaget till statens budget för 2024 inom utgiftsområde 8 läggs i första hand fram i partimotion 2023/24:2349. Vänsterpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 8 innebär att de ensamkommande barn och unga som har varit i Sverige i över ett år beviljas uppehållstillstånd genom en amnesti. Det handlar om barn som sökte och behövde skydd i Sverige men som har behandlats illa till följd av politiska beslut. En stor del av gruppen har dess-utom stadgat sig i Sverige. En amnesti medför att anslaget för Migrations-verket höjs medan anslaget för ersättningar och bostadskostnader och anslaget för offentligt biträde i utlänningsärenden minskar. Dagersättningen för asyl-sökande är låg och har inte höjts sedan 1994. Ersättningen är lägre än i andra, jämförbara länder och leder till ökad social utsatthet. Dagersättningen för såväl asylsökande som ukrainska medborgare som har fått uppehållstillstånd med stöd av massflyktsdirektivet bör höjas till nivån på riksnormen för försörj-ningsstödet och räknas upp enligt riksnormen. Detta innebär att anslaget för ersättningar och bostadskostnader höjs. Utöver detta avvisar vi regeringens förslag om en förstärkning av återvändandet, en ny ordning för mottagande av asylsökande, införande av återvändandecenter och sänkning av schablon-ersättningen till kommunerna för ensamkommande barn. Vi avvisar även regeringens förslag om att stärka återvändandet genom internationella samarbeten.

Sammantaget anvisar vi 242 000 000 kronor mer än regeringen till utgifts-område 8 för 2024.

2. Statens budget inom utgiftsområde 8, punkt 2 (C)

Anders W Jonsson (C) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 29 november 2023 fastställt att de sam-lade utgifterna för utgiftsområde 8 inte får överstiga 13 808 274 000 kronor 2024 (bet. 2023/24:FiU1). Eftersom Centerpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Centerpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Centerpartiets politik inom utgiftsområde 8.

Centerpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2023/24:2733. Motionen behandlas i betänkande 2023/24:FiU1, och vårt sam-lade förslag framgår av reservation 7 i det betänkandet.

Förslaget till statens budget för 2024 inom utgiftsområde 8 läggs fram i kommittémotion 2023/24:2727. Centerpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 8 innebär en ökning av anslaget för ersättningar och bostads-kostnader till följd av en utveckling av Migrationsverkets utreseboenden. Vi

avvisar däremot regeringens förslag om återvändandecenter. Samma anslag ökar även till följd av en satsning på att höja dagersättningen för ukrainska flyktingar. Anslagen för Migrationsverket och domstolsprövning i utlänningsmål minskar på grund av att pris- och löneomräkningen reduceras.

Sammantaget anvisar vi 374 800 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 8 för 2024.

3. Statens budget inom utgiftsområde 8, punkt 2 (MP)

Annika Hirvonen (MP) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 29 november 2023 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 8 inte får överstiga 13 808 274 000 kronor 2024 (bet. 2023/24:FiU1). Eftersom Miljöpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivå som jag inte reserverar mig till förmån för detta förslag. Miljöpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Miljöpartiets politik inom utgiftsområde 8.

Miljöpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2023/24:2689. Motionen behandlas i betänkande 2023/24:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 8 i det betänkandet.

Förslaget till statens budget för 2024 inom utgiftsområde 8 läggs fram i kommittémotion 2023/24:2678. Miljöpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 8 omfattar en höjd dagersättning till asylsökande. Den nuvarande nivån har inte höjts sedan 1994, samtidigt som hyror och priset på varor har höjts. Nivån är orimligt låg, och vi föreslår att den höjs till en nivå som motsvarar riksnormen för försörjningsstöd. Höjningen ska gälla både asylsökande och personer från Ukraina som har fått tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet. Detta medför en ökning av anslaget för ersättningar och bostadskostnader. Vi föreslår även en satsning för att förkorta handläggningstiderna hos migrationsdomstolarna. Handläggningstiderna är för långa och utöver ekonomiska kostnader kan detta leda till psykiskt lidande och brister i rättssäkerheten. Satsningen ökar anslaget för domstolsprövning i utlänningsmål. Anslagen påverkas också av att vi motsätter oss regeringens förslag om att förstärka återvändandet, en ny ordning för mottagandet av asylsökande, ändringar i medborgarskapslagen, återvändandecenter och sänkning av schablonersättningen till kommunerna för ensamkommande barn.

Sammantaget anvisar vi 443 292 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 8 för 2024.

Därutöver delar jag Vänsterpartiets bedömning att de ensamkommande barn och unga som har varit i Sverige i över ett år bör beviljas permanent uppehållstillstånd.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2023/24:1 Budgetpropositionen för 2024 utgiftsområde 8:

1. Riksdagen godkänner målet för utgiftsområdet (avsnitt 2.3.1).
2. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2024 inom utgiftsområde 8 Migration enligt tabell 1.1.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:986 av Tony Haddou m.fl. (V):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de ensamkommande barn och unga som varit i Sverige i över ett år ska beviljas permanenta uppehållstillstånd och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att höja dagersättningen till nivån på riksnormen i försörjningsstödet och sedan räkna upp den enligt riksnormen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2349 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 8 Migration enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2023/24:2678 av Annika Hirvonen m.fl. (MP):

Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 8 Migration enligt förslaget i tabell A i motionen.

2023/24:2727 av Jonny Cato m.fl. (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 8 Migration enligt förslaget i tabellen i motionen.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2024 inom utgiftsområde 8 Migration

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
		S	V	C	MP
1:1 Migrationsverket	4 734 916	±0	-1 000	-21 900	12 292
1:2 Ersättningar och bostadskostnader	6 892 000	±0	298 000	400 000	398 000
1:3 Migrationspolitiska åtgärder	151 013	±0	-25 000	±0	-25 000
1:4 Domstolsprövning i utlänningsmål	839 291	±0	±0	-3 300	58 000
1:5 Rättsliga biträden m.m. vid domstolsprövning i utlänningsmål	200 800	±0	±0	±0	±0
1:6 Offentligt biträde i utlänningsärenden	264 602	±0	-30 000	±0	±0
1:7 Utresor för avvisade och utvisade	325 202	±0	±0	±0	±0
1:8 Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	400 450	±0	±0	±0	±0
Summa för utgiftsområdet	13 808 274	±0	242 000	374 800	443 292

BILAGA 3

Regeringens förslag till beställningsbemyndigande

Det har inte väckts några motioner med anledning av regeringens förslag till beställningsbemyndigande.

Beställningsbemyndigande för 2024 inom utgiftsområde 8 Migration

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Tidsperiod
1:8 Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	650 000	2025–2027
Summa beställningsbemyndigande inom utgiftsområdet	650 000	